

Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centras

Konsultuojantis su

FINANSINIŲ NUSIKALTIMŲ
TYRIMO TARNYBA

URM

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS BANKAS

ES SANKCIJOS

Dažniausiai užduodami klausimai

TURINYS

Bendra informacija apie sankcijas	1
Ką vadiname Europos Sąjungos sankcijomis?	1
Kodėl nustatomos sankcijos?	1
Kam gali būti skirtos sankcijos	1
Kur ir kam taikomos ES sankcijos?	1
Kokias sankcijas ES gali nustatyti?	2
Kokia yra ES sankcijų priėmimo ir peržiūros procedūra?	2
Ką Lietuvoje vadiname nacionaline kompetentinga institucija?	
Kaip galima su ja susisiekti?	2
Kur rasti informaciją ir atnaujinimus, susijusius su ES sankcijomis?	2
ES sankcijų įgyvendinimas Lietuvos Respublikoje	3
Kaip įgyvendinamos ES sankcijos Lietuvos Respublikoje?	3
Kas atsako už ES sankcijų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje?	3
Ar yra kitų su sankcijomis susijusių įsipareigojimų, kurių turi laikytis ES ekonominę veiklą vykdančys fiziniai bei juridiniai asmenys, finansų įstaigos ir kiti valstybėje įsteigti arba veiklą vykdančys subjektai ar organizacijos?	3
ES sankcijų įgyvendinimo priežiūra Lietuvos Respublikoje	3
Kas Lietuvos Respublikoje vykdo ES sankcijų įgyvendinimo priežiūrą?	3
ES sankcijų įgyvendinimo išimtys	4
Ar gali būti numatomos ES sankcijų įgyvendinimo išimtys?	4
Kur kreiptis Lietuvos Respublikos fiziniams ar juridiniams asmenims siekiant pasinaudoti ES reglamente nurodyta sankcijų įgyvendinimo išimtimi?	4
Kiek laiko gali užtrukti sprendimo dėl išimties taikymo priėmimas?	4
Praktiniai klausimai ir rekomendacijos	5
Kokių veiksmų rekomenduojama imtis siekiant išvengti ES sankcijų pažeidimų rizikos?	5
Kodėl svarbu pažinti savo verslo partnerį?	6
Ar galima vykdyti sandorį, sudarytą iki ES sankcijų įgyvendinimo Lietuvos Respublikoje?	6
Ar galioja sandoris, sudarytas jau nustačius ES sankcijų Lietuvos Respublikoje įgyvendinimą?	6
Ar ES sankcijos galioja ir bankinėms operacijoms?	6
Ar galima nutraukti sutartį su subjektu, kuriam taikomos ES sankcijos?	6
Bendrovė turi verslo santykių su Baltarusija. Ar tai turės įtakos jos vykdomiems mokėjimams?	7
Ar finansų įstaiga turi teisę sustabdyti mokėjimą iš Baltarusijos?	7
Bendrovė periodiškai vykdo mokėjimus tam pačiam verslo partneriui, esančiam Baltarusijoje. Kodėl finansų įstaiga kiekvieną kartą vykdančiam mokėjimą prašo pateikti papildomus mokėjimą pagrindžiančius dokumentus?	7
Ar, prieš atliekant mokėjimą į Baltarusiją, galima kreiptis teisinių konsultacijų į finansų įstaigą?	7
Kaip įsitikinti, kad atitiktis tarp sankcijų sąrašė esančio subjekto ir verslo partnerio (kliento) yra teisinga?	7
Dažniausiai vartojamos sąvokos ES sankcijų kontekste	8
Naudingos nuorodos	9
Teisės aktų, reglamentuojančių tarptautinių sankcijų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje, sąrašas	9
Bendrosios ES ribojamųjų priemonių įgyvendinimo gairės	9
Europos Komisijos rekomendacijos ir gairės	10
Dėl ES taikomų ribojamųjų priemonių Iranui įgyvendinimo	10
Dėl ES taikomų ribojamųjų priemonių Baltarusijai	10
Dėl ES taikomų ribojamųjų priemonių reaguojant į krizę Ukrainoje	10

Ką vadiname Europos Sąjungos sankcijomis?

Sankcijos, vadinamosios ribojamosios priemonės, yra viena iš pagrindinių Europos Sąjungos (ES) bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) priemonių. Sankcijomis siekiama tarptautinio ir regioninio saugumo stiprinimo, įgyvendinama strateginių prekių kontrolė ir vykdoma kova prieš tarptautinį terorizmą.

Kodėl nustatomos sankcijos?

ES nustato sankcijas siekdama pakeisti ar sustabdyti tam tikros valstybės vyriausybės, fizinių asmenų ar kitų subjektų vykdomą politiką arba tam tikrą veiklą (pvz., vykdomas šiurkščias represijas prieš demokratinę opoziciją), atsižvelgdama į ES Tarybos (toliau – Taryba) BUSP sprendime išdėstytus tikslus. ES deda visas pastangas, kad sumažintų neigiamas pasekmes subjektams, kurie nėra atsakingi už politiką ar veiksmus, dėl kurių buvo nustatytos sankcijos. Be to, ribojamąsias priemones nustatančiuose Tarybos sprendimuose ir reglamentuose yra pateikiama informacija, kodėl jos yra taikomos konkrečioms subjektams, nurodomas jų tikslas.

Kam gali būti skirtos sankcijos

ES sankcijos gali būti skirtos:

1. ES nepriklausančių valstybių vyriausybėms dėl jų politikos;
2. subjektams (bendrovėms), sudarantiems sąlygas politikai, dėl kurios taikomos sankcijos, vykdyti;
3. grupėms ar organizacijoms, pavyzdžiui, teroristinėms grupuotėms;
4. asmenims, remiantiems politiką, dėl kurios taikomos sankcijos, dalyvaujantiems teroristinėje veikloje ir kt.

Kur ir kam taikomos ES sankcijos?

ES sankcijos galioja:

1. ES jurisdikcijoje (teritorijoje), įskaitant oro erdvę.
2. Visiems ES teritorijoje ar už jos ribų esantiems fiziniams asmenims, kurie yra valstybės narės piliečiai. Pavyzdžiui, už ES ribų dirbantis ES pilietis galėtų pažeisti ES taikomas sankcijas Rusijai sudarydamas tarpininkavimo susitarimą dėl tam tikros įrangos, tinkamos tam tikriems žvalgybos ir gamybos projektams, tiekimo Rusijos subjektui ar asmeniui arba naudojimui Rusijoje.
3. Visiems pagal ES valstybės narės teisę įsteigtiems juridiniams asmenims, subjektams ar organizacijoms, įskaitant jų filialus ar atstovybes už ES ribų (trečiosiose valstybėse). Pavyzdžiui, Lietuvoje įsteigtos įmonės filialas Baltarusijoje taip pat privalo įgyvendinti ES sankcijas.
4. Visiems ES teritorijoje verslą arba jo dalį vykdančioms juridiniams asmenims, subjektams arba organizacijoms. Pavyzdžiui, juridiniai asmenys, įsteigti trečiosiose valstybėse (pvz., Baltarusijoje), turėtų laikytis ES sankcijų tuo atveju, jei vykdo verslą ar jo dalį ES teritorijoje. Taip pat, jeigu trečiojoje valstybėje įsteigtas juridinis asmuo nuosavybės teise priklauso Lietuvoje įsteigtam juridiniam asmeniui, ES sankcijų privalanti laikytis Lietuvoje įsteigta įmonė negali naudotis trečiojoje šalyje įsteigta dukterine įmone, kad apeitų galiojančias ES sankcijas (pvz., nurodyti dukterinei įmonei vykdyti sandorius, draudžiamus ES sankcijų).

5. Visuose orlaiviuose ar laivuose, priklausančiuose valstybės narės jurisdikcijai. Pavyzdžiui, Lietuvos jurisdikcijai priklausantis krovininis laivas (laivas, plaukiojantis su Lietuvos valstybės vėliava) negali gabenti ES sankcijomis draudžiamų prekių į sankcionuotą valstybę, net jeigu laivas tuo metu yra trečiosios valstybės teritoriniuose vandenyse.

Kokias sankcijas ES gali nustatyti?

Atsižvelgiant į ribojamųjų priemonių tikslus bei jų tikėtiną veiksmingumą ir laikantis ES tikslinio ir diferencijuoto požiūrio, konkrečiu atveju naudojamos ribojamosios priemonės gali skirtis. Pavyzdžiui, Taryba gali nustatyti šias ribojamąsias priemones:

1. **ginklų embargus**;
2. į sankcijų sąrašus įtrauktų **asmenų atvykimo apribojimus** (draudimas keliauti) – asmenys, kuriems taikoma ši ribojamoji priemonė, negali atvykti į ES arba, jeigu jie yra ES piliečiai, negali išvykti iš valstybės narės, kurios pilietybę turi;
3. **turto įšaldymą**, kai tas turtas priklauso į sankcijų sąrašą įtrauktiems asmenims ar subjektams – įšaldomas visas ES esantis jų turtas ir ES piliečiai bei subjektai negali teikti jokių lėšų ar ekonominių išteklių įtrauktiesiems į sąrašą;
4. **ekonomines sankcijas** arba **apribojimus konkrečiuose ekonominės veiklos sektoriuose (sektorinės sankcijos)**, įskaitant draudimą importuoti tam tikras prekes iš sankcionuotos valstybės arba eksportuoti iš jos ar naudojimui sankcionuotoje valstybėje, draudimą investuoti, teikti finansines ar kitas paslaugas ir kt.

Kokia yra ES sankcijų priėmimo ir peržiūros procedūra?

Sankcijos išdėstomos BUSP Tarybos sprendimuose. Jeigu Tarybos sprendime numatytas turto įšaldymas ir (arba) kitų rūšių ekonominės ir (arba) finansinės sankcijos, tokios priemonės turi būti įgyvendinamos Tarybos reglamentu.

Tarybos sprendimas įsigalioja tą dieną, kai jis yra paskelbiamas **ES oficialiajame leidinyje**. BUSP Tarybos sprendimas ir Tarybos reglamentas priimami kartu, siekiant, kad abiejų teisės aktų poveikis būtų vienalaikis.

Ką Lietuvoje vadiname nacionaline kompetentinga institucija?

Kaip galima su ja susisiekti?

Lietuvoje Užsienio reikalų ministerija yra nacionalinė kompetentinga institucija (NKI), atsakinga už tarptautinių sankcijų įgyvendinimo koordinavimą Lietuvoje. Į Užsienio reikalų ministeriją galima kreiptis bendruoju el. pašto adresu: urm@urm.lt

Kur rasti informaciją ir atnaujinimus, susijusius su ES sankcijomis?

Interaktyviame ES [sankcijų žemėlapyje](#), pasirinkus atitinkamą valstybę, pateikiamos nuorodos į visus ES teisės aktus sankcijų, taikomų pasirinktai valstybei, srityje. Šiuose ES teisės aktuose taip pat skelbiami subjektų, kuriems taikomos ES finansinės ribojamosios priemonės, sąrašai.

Viešame ES oficialiajame leidinyje „[EUR-Lex](#)“ taip pat skelbiama naujausia informacija apie ES priimamus teisės aktus dėl ribojamųjų priemonių – juose galima rasti informacijos apie asmenis, subjektus ir veiklas, kurioms taikomos ES ribojamosios priemonės.

Kaip įgyvendinamos ES sankcijos Lietuvos Respublikoje?

ES sankcijos Lietuvos Respublikoje įgyvendinamos vadovaujantis tiesiogiai taikomais ES reglamentais arba [Lietuvos Respublikos ekonominių ir kitų tarptautinių sankcijų įgyvendinimo įstatymu](#), Tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 30 d. nutarimu Nr. 1679 „[Dėl Tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo](#)“, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – FNTT) direktoriaus 2016 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. V-273 „[Dėl tinkamo tarptautinių finansinių sankcijų įgyvendinimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos reguliavimo srityje priežiūros nurodymų](#)“, kurie įgyvendina kitus ES teisės aktus.

Su visu teisės aktu, reglamentuojančių tarptautinių sankcijų įgyvendinimą Lietuvoje, sąrašu galima susipažinti šio dokumento naudingų nuorodų skiltyje.

Kas atsako už ES sankcijų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje?

Už ES sankcijų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje atsakingi visi ekonominę veiklą vykdytys fiziniai bei juridiniai asmenys, finansų įstaigos ir kiti valstybėje įsteigti arba veiklą vykdytys subjektai ar organizacijos. Šie subjektai privalo įsitikinti, ar, vykdydami veiklą su atitinkamais klientais, verslo partneriais, nepažeidžia ES galiojančių sankcijų.

Ar yra kitų su sankcijomis susijusių įsipareigojimų, kurių turi laikytis ES ekonominę veiklą vykdytys fiziniai bei juridiniai asmenys, finansų įstaigos ir kiti valstybėje įsteigti arba veiklą vykdytys subjektai ar organizacijos?

Taip. ES ekonominę veiklą vykdytys fiziniai bei juridiniai asmenys, finansų įstaigoms ir kitiems ES valstybėje įsteigtiems arba veiklą vykdytys subjektams ar organizacijoms draudžiama dalyvauti veikloje, kuria siekiama išvengti ES sankcijų. Pavyzdžiui, finansinių sankcijų atveju tokia veikla galėtų būti į ES sankcijų sąrašą įtraukto subjekto fiktyvios bendrovės veikla arba sandorių vykdymas į ES sankcijų sąrašą įtraukto asmens nurodymu.

ES SANKCIJŲ ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRA LIETUVOS RESPUBLIKOJE

Kas Lietuvos Respublikoje vykdo ES sankcijų įgyvendinimo priežiūrą?

ES finansinių sankcijų įgyvendinimo priežiūrą Lietuvos Respublikoje vykdo:

1. FNTT kontroliuoja, taip pat reguliariai tikrina ir renka duomenis apie finansinių sankcijų įgyvendinimą iš finansų įstaigų, auditorių, investicinių kintamojo kapitalo bendrovių, valdymo įmonių, buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančių įmonių, notarų ir teisę atlikti notarinius veiksmus turinčių asmenų, advokatų ir advokatų padėjėjų, asmenų, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, pašto paslaugų teikėjų, kurie teikia pašto perlaidų (vidaus ir tarptautinių) paslaugas, uždaro tipo investicinių bendrovių.
2. Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos prižiūri, kad muitinės įstaigos atliktų į Lietuvos Respubliką įvežamų iš už Europos Bendrijos muitų teritorijos ribų ir iš jos išvežamų už Europos Bendrijos muitų teritorijos ribų grynųjų pinigų sumų kontrolę, subjektų, dėl kurių įgyvendinamos finansinės sankcijos, atžvilgiu.
3. Lietuvos bankas prižiūri, kad nebūtų išmokamos draudimo ir kitos išmokos, susijusios su draudimo sutartimi, asmenims, dėl kurių įgyvendinamos finansinės

sankcijos, pagal sutartis, sudarytas iki finansinių sankcijų įgyvendinimo pradžios, jeigu negautas leidimas taikyti išimtį pagal Lietuvos Respublikos ekonominių ir kitų tarptautinių sankcijų įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnį.

ES ekonominių sankcijų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje vykdo šios priežiūros institucijos:

1. Užsienio reikalų ministerija (URM) pagal kompetenciją vykdo civilinių, dvejopo naudojimo prekių, karinės įrangos, paslaugų ir technologijų importo, eksporto, reeksporto ir tranzito, įskaitant tarpininkavimą, apribojimų priežiūrą ir prižiūri jų atitiktį Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimams ir ES reglamentams dėl tarptautinių sankcijų įgyvendinimo.
2. Ekonomikos ir inovacijų ministerija prižiūri, kad nebūtų išduodamos eksporto licencijos, skirtos dvejopo naudojimo prekėms ir technologijoms eksportuoti, taip pat eksporto, importo, tranzito ir tarpininkavimo licencijos, skirtos į bendrąjį karinės įrangos prekių sąrašą įtrauktoms prekėms eksportuoti, importuoti, gabenti tranzitu ir tarpininkauti vedant derybas arba rengiant sandorius dėl šių prekių į valstybes ir teritorijas, dėl kurių įgyvendinamos ekonominės sankcijos.
3. Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos prižiūri, kaip muitinės įstaigos atlieka prekių eksporto ir importo kontrolę, atsižvelgdamos į apribojimus subjektams, dėl kurių įgyvendinamos ekonominės sankcijos.
4. Lietuvos bankas prižiūri, kad nebūtų eksportuojamos draudimo paslaugos subjektams, dėl kurių įgyvendinamos ekonominės sankcijos.

ES SANKCIJŲ ĮGYVENDINIMO IŠIMTYS

Ar gali būti numatomos ES sankcijų įgyvendinimo išimtys?

ES teisės aktuose yra numatomos sankcijų įgyvendinimo išimtys humanitariniais, taikos palaikymo misijų aprūpinimo tikslais ar kitais ypatingais atvejais. Pavyzdžiui, į ES sankcijų sąrašą įtrauktas nurodytas fizinis arba juridinis asmuo, subjektas ar organizacija turi atlikti mokėjimą pagal sutartį, kurią sudarė, arba pareigą, kuri jam atsirado iki jo įtraukimo į ES sankcijų sąrašą dienos, tokiu atveju URM gali leisti nutraukti tam tikrų lėšų įšaldymą, jeigu būtų priimtas sprendimas, kad toks mokėjimas nėra tiesiogiai ar netiesiogiai skirtas ar naudingas ES sankcionuotam asmeniui ar organizacijai (apie planuojamą tokio leidimo išdavimą URM turi pranešti kitoms valstybėms narėms prieš dvi savaites iki leidimo išdavimo).

Kur kreiptis Lietuvos Respublikos fiziniams ar juridiniams asmenims siekiant pasinaudoti ES reglamente nurodyta sankcijų įgyvendinimo išimtimi?

Lietuvos Respublikos fiziniai ar juridiniai asmenys (išskyrus finansų įstaigas), siekdami pasinaudoti išimtimis, kreipiasi į tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūrą vykdančią instituciją. Pavyzdžiui, įmonė, kuriai taikomos ES finansinės sankcijos, siekdama, kad būtų panaikintas lėšų įšaldymas su tikslu išmokėti atlyginimus darbuotojams, turi kreiptis į FNTT. Kreipdamasi į FNTT įmonė teikia ir prašymą pagrindžiančius dokumentus (pvz., darbo sutartis, atlyginimų žiniaraščius ir pan.). FNTT, gavusi įmonės prašymą, kreipiasi į URM dėl išimties įgyvendinimo ir įgyvendina išimtį tik gavusi URM sutikimą.

Pažymėtina, kad finansų įstaigos dėl išimčių įgyvendinimo į URM kreipiasi **tiesiogiai**.

Kiek laiko gali užtrukti sprendimo dėl išimties taikymo priėmimas?

Finansinių sankcijų taikymo atveju, kai yra kreipiamasi į FNTT, sprendimas dėl ribojamųjų priemonių įgyvendinimo išimties yra priimamas per 30 dienų nuo kreipimosi gavimo. Jeigu dėl pagrįstų priežasčių per šį terminą sprendimas negali būti priimtas, šį terminą FNTT gali motyvuotai pratęsti, tačiau ne ilgiau negu 30 dienų.

PRAKTINIAI KLAUSIMAI IR REKOMENDACIJOS

Kokių veiksmų rekomenduojama imtis siekiant išvengti ES sankcijų pažeidimų rizikos?

JURIDINIAMS ASMENIMS

Vykdyti nuolatinį bei tęstinį klientų ir verslo partnerių tikrinimą atitinkamuose sankcijų [sąrašuose](#)

Parengti įmonės sankcijų politiką ir atitinkamas procedūras, jas įgyvendinti ir periodiškai atnaujinti

Vykdyti periodinį sankcijų (ar jų pažeidimo) rizikos, su kuria susiduria verslo subjektas, atsižvelgiant į verslo pobūdį ir dydį, veiklos teritoriją, teikiamų ir įsigyjamų produktų bei paslaugų nustatymą

Taikyti metodą „iš viršaus į apačią“, kuriant valdybos, aukščiausiųjų vadovų ir darbuotojų atitikties kultūrą

FINANSŲ ĮSTAIGOMS

Vykdyti nuolatinį bei tęstinį klientų ir verslo partnerių tikrinimą atitinkamuose sankcijų [sąrašuose](#)

Parengti finansų įstaigos sankcijų politiką ir atitinkamas vidaus kontrolės procedūras, jas įgyvendinti ir periodiškai atnaujinti

Vykdyti periodinį sankcijų (ar jų pažeidimo) rizikos, su kuria susiduria verslo subjektas, priklausomai nuo verslo pobūdžio ir dydžio, veiklos teritorijos, teikiamų ir įsigyjamų produktų bei paslaugų nustatymą

Taikyti metodą „iš viršaus į apačią“, kuriant valdybos, aukščiausiųjų vadovų ir darbuotojų atitikties kultūrą

Vykdyti aiškią ir nuolatinę komunikaciją darbuotojams apie taikomą sankcijų politiką ir procedūras

Rengti darbuotojų ir trečiųjų šalių (pvz., agentų) mokymus, siekiant informuoti juos apie sankcijų taikymą, įsipareigojimus ir priemones, siekiant valdyti su sankcijomis susijusias rizikas

Vykdyti periodišką sankcijų įgyvendinimo kontrolės priemonių tikrinimą

Laiku pateikti informaciją apie galimus sankcijų pažeidimo atvejus atitinkamoms sankcijų įgyvendinimo priežiūros institucijoms

Kodėl svarbu pažinti savo verslo partnerį?

Verslo subjektų atsakingi asmenys turi gerai išmanyti galimas rizikas, susijusias su savo verslu, o tai turėtų apimti ir verslo partnerių deramą patikrinimą. Verslo partneriais gali būti paslaugų teikėjai, pardavimo agentai, brokeriai, platintojai, tarpininkai ar bet kuris kitas versle dalyvaujantis asmuo, įskaitant klientus.

Siekdami valdyti su sankcijomis susijusią riziką, verslo subjektai turi įsitikinti, kad jų verslo partneriams nėra taikomos ES sankcijos. Verslo partnerių patikra neturėtų apsiriboti tik patikrinimu, ar verslo partneris nėra tiesiogiai įtrauktas į sankcijų sąrašus, rekomenduojama papildomai vertinti, ar verslo partneris nėra tiesiogiai ar netiesiogiai susijęs su sankcionuotais subjektais. Be to, rekomenduojama verslo klientams ne tik atlikti deramą savo verslo partnerių patikrinimą, tačiau ir aptarti sankcijas su savo partneriais.

Pažymėtina, jog svarbu įsitikinti, kad prekės arba paslaugos nebūtų teikiamos sankcionuotiems subjektams arba jų naudai ir kad pradiniai prekių arba paslaugų gamintojai (tiekėjai) nebūtų sankcionuoti subjektai. Jeigu kyla klausimų arba abejonų dėl sankcijų įgyvendinimo, rekomenduojama konsultuotis su atsakingomis institucijomis arba teisininkais.

Ar galima vykdyti sandorį, sudarytą iki ES sankcijų įgyvendinimo Lietuvos Respublikoje?

Jei verslo subjektai buvo sudarę sandorius iki nustatant ES sankcijų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje, tokie sandoriai privalo būti nedelsiant nutraukti vienašališkai ar šalių susitarimu arba jų vykdymas turi būti sustabdytas sankcijų įgyvendinimo laikotarpiui. Tačiau ES reglamentuose gali būti nustatytos tam tikros išimtys, kada galima įvykdyti iki sankcijų įtvirtinimo sudarytus sandorius.

Ar galioja sandoris, sudarytas jau nustačius ES sankcijų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje?

Remiantis Lietuvos Respublikos ekonominių ir kitų tarptautinių sankcijų įgyvendinimo nustatyta tvarka, sandoriai, sudaryti nustačius ES sankcijų Lietuvos Respublikoje įgyvendinimą, negalioja.

Ar ES sankcijos galioja ir bankinėms operacijoms?

Taip, ES sankcijos galioja ir bankinėms operacijoms, kurios atliekamos per ES registruotus bankus, net ir tuo atveju, jeigu siuntėjas arba gavėjas nėra ES rezidentas, o operacija atliekama už ES teritorijos ribų (pvz., kai bankas korespondentas yra registruotas ES; siuntėjas ir gavėjas yra ne ES rezidentai, tačiau bankas yra ES rezidentas ar vykdo veiklą ES).

Ar galima nutraukti sutartį su subjektu, kuriam taikomos ES sankcijos?

Kiekvienu atveju rekomenduojama vertinti galimybės nutraukti sutartį su sankcionuotu subjektu individualiai, prireikus konsultuojantis su teisininkais. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos ekonominių ir tarptautinių sankcijų įgyvendinimo įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos fiziniams ir juridiniams asmenims už prievolių nevykdymą dėl tarptautinių sankcijų įgyvendinimo civilinė atsakomybė netaikoma arba jie atleidžiami nuo jos pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatas.

Sudarant susitarimus su subjektais, kuriems sutarties sudarymo metu netaikomos ES sankcijos, tačiau jie yra įsisteigę šalyse ar veikia sektoriuose, kuriuose kyla didesnė sankcijų rizika, rekomenduojama susitarimuose numatyti atvejus, kai susitarimas galėtų būti nutrauktas, jei viena iš sutarties šalių tiesiogiai ar netiesiogiai taptų sankcionuota. Pavyzdžiui, sankcijų riziką numatyti kaip vieną iš *force majeure* sąlygų aplinkybių.

Bendrovė turi verslo santykių su Baltarusija. Ar tai turės įtakos jos vykdomiems mokėjimams?

Dėl ES taikomų sankcijų Baltarusijai gali pailgėti piniginių operacijų (įskaitant lėšų įskaitymą) įvykdymo terminas, todėl rekomenduojama pasirengti pinigų pervedimams iš anksto. Bendrovės ir asmenys, vykdančys verslą su Baltarusijos subjektais, turi būti pasirengę pateikti finansų įstaigoms papildomus, pagrindžiančius mokėjimus, dokumentus. Pažymėtina, kad tam tikrais atvejais mokėjimai gali būti nevykdomi ir (arba) apribojama prieiga prie mokėjimo pervedimo lėšų tiek finansų įstaigos, kurioje bendrovė turi sąskaitą, tiek kitų bankų, kurie dalyvauja vykdam mokėjimą (banko korespondento, gavėjo banko, mokėtojo banko). Dėl to rekomenduojama bendrovėms, prieš pradėdant dirbti su verslo partneriais ir vykdam sandorius, susijusius su Baltarusija, atsakingai įsivertinti sankcijų riziką.

Ar finansų įstaiga turi teisę sustabdyti mokėjimą iš Baltarusijos?

Atsižvelgdamos į ES taikomas sankcijas Baltarusijai, finansų įstaigos turi teisę sustabdyti piniginę operaciją į (iš) šalį ar regioną, kuriam jos taikomos, siekdamos įsitikinti, ar mokėjimas nepatenka į ES sankcijų apimtį. Piniginė operacija taip pat gali būti stabdoma siekiant iširti, ar mokėjimas nėra susijęs su taikomu ES sankcijų režimu, net ir tuo atveju, jei pinigine operacija nėra vykdoma į šalį, kuriai tiesiogiai taikomos ES sankcijos, arba iš jos. Mokėjimai taip pat gali būti stabdomi finansų įstaigai taikant kitas rizikos valdymo priemones ar įgyvendinant Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nustatytus reikalavimus.

Bendrovė periodiškai vykdo mokėjimus tam pačiam verslo partneriui, esančiam Baltarusijoje. Kodėl finansų įstaiga kiekvieną kartą vykdam mokėjimą prašo pateikti papildomus mokėjimą pagrindžiančius dokumentus?

Finansų įstaigos, įgyvendindamos iš ES teisės aktų sankcijų srityje kylančius reikalavimus, turi užtikrinti, kad klientų vykdomi mokėjimai nėra tiesiogiai ar netiesiogiai susiję su ES sankcijų sąrašuose esančiais subjektais ar nepažeidžiami kiti su sankcijomis Baltarusijai susiję apribojimai. Dėl šios priežasties finansų įstaigos privalo įsitikinti:

- ar mokėjimas nėra susijęs su subjektais, kuriems taikomos ES sankcijos;
- ar vykdomu mokėjimu nėra bandoma apeiti sankcijas, kurios yra taikomos Baltarusijai;
- ar sutartiniai įsipareigojimai, kurių pagrindu yra vykdomi mokėjimai, nepažeidžia ES taikomų sankcijų Baltarusijai.

Ar, prieš atliekam mokėjimą į Baltarusiją, galima kreiptis teisinių konsultacijų į finansų įstaigą?

Ne, finansų įstaigos neteikia teisinių konsultacijų dėl planuojamų vykdyti mokėjimų su Baltarusija. Tačiau finansų įstaigos visada yra pasirengusios padėti klientams ir nurodyti šaltinius, kuriuose klientai gali rasti vertingos informacijos apie ES taikomas sankcijas Baltarusijai ir šitaip įvertinti galimą ES sankcijų Baltarusijai riziką, susijusią su planuojamu vykdyti mokėjimu.

Kaip įsitikinti, kad atitiktis tarp sankcijų sąrašė esančio subjekto ir verslo partnerio (kliento) yra teisinga?

ES sankcijų sąrašus lydimojuose dokumentuose, kurių pagrindu subjektai yra įtraukiami į sankcionuotųjų sąrašus, pateikiama papildoma identifikuojamoji informacija, kuri gali padėti įsitikinti, ar klientas (verslo partneris) tikrai yra įtrauktas į ES sankcijų sąrašus.

Pavyzdžiui, konsoliduoto [Tarybos reglamento \(EB\) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių](#) 1 priede nurodomi fiziniai asmenys ir papildoma juos identifikuojanti informacija, kurioje įvardijamos asmens pareigos, gimimo data, gimimo vieta ir lytis, taip pat juridiniai asmenys ir jų adresas, registracijos numeris, interneto svetainė, el. pašto adresas.

DAŽNIAUSIAI VARTOJAMOS SĄVOKOS ES SANKCIJŲ KONTEKSTE

Dvejopo naudojimo prekės ir technologijos – dvejopo naudojimo prekės yra prekės ir technologijos, kurios gali būti naudojamos ir civiliniams, ir kariniams tikslams, įskaitant prekes, kurios koku nors būdu gali būti susijusios su branduolinių ginklų ar kitokių branduolinių sprogstamųjų įtaisų gamyba. Dvejopo naudojimo prekių eksportui iš ES į ne ES šalį reikalingas eksporto leidimas. Tarybos reglamento (EB) Nr. 428/2009 I priede pateikiamas dvejopo naudojimo prekių, kurioms reikalingas leidimas.

Ekonominiai išteklių – bet kurios rūšies materialusis ar nematerialusis, kilnojamasis ar nekilnojamasis turtas, kuris nėra lėšos, tačiau gali būti panaudotas lėšoms ar prekėms įgyti ar paslaugoms gauti.

Ekonominių išteklių įšaldymas – draudimas ekonominius išteklius naudoti lėšoms, prekėms įgyti ar paslaugoms gauti bet koku būdu, įskaitant, tačiau neapsiribojant, jų pardavimą, nuomą ar įkeitimą.

Lėšos – finansinis turtas ir bet kurios rūšies pelnas, įskaitant tai, kas išvardyta toliau, bet tuo neapsiribojant:

- a) grynuosius pinigus, čekius, piniginius reikalavimus, vekselius, pinigines perlaidas ir visas kitas mokėjimo priemones;
- b) indėlius, laikomus finansų įstaigose arba pas kitus subjektus, banko sąskaitų likučius, skolas ir skolinius įsipareigojimus;
- c) viešai ir privačiai parduodamus vertybinius popierius ir skolos dokumentus, įskaitant vertybinius popierius ir akcijas, vertybinių popierių sertifikatus, obligacijas, vekselius, varantus, akcinių bendrovių obligacijas ir sutartis dėl išvestinių vertybinių popierių;
- d) palūkanas, dividendus arba kitas pajamas už turtą ar vertę, apskaičiuotą už turtą arba gaunamą už jį;
- e) kreditą, tarpusavio reikalavimų įskaitymo teisę, garantijas, sutarties įvykdymo garantinius užstatus ar kitus finansinius įsipareigojimus;
- f) akredityvus, važtaraščius, pardavimo sutartis;
- g) dokumentus, patvirtinančius lėšų ar kitų finansinių išteklių nuosavybės teisę.

Lėšų įšaldymas – lėšų judėjimo, perdavimo, pakeitimo, naudojimo, galimybės jomis naudotis ar jų tvarkymo taip, kad dėl to pasikeistų jų kiekis, suma, buvimo vieta, nuosavybės teisė, valdymo teisė, pobūdis, paskirtis, ar atsirastų kiti pasikeitimai, kurie leistų naudotis lėšomis, įskaitant portfelio valdymą, uždraudimas.

Teisės aktų, reglamentuojančių tarptautinių sankcijų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje, sąrašas:

- a) [Lietuvos Respublikos ekonominių ir kitų tarptautinių sankcijų įgyvendinimo įstatymas.](#)
- b) [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 30 d. nutarimas Nr. 1679 „Dėl tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“.](#)
- c) Dėl ekonominių sankcijų, ribojančių prekybą ginklais, įgyvendinimo:
 - I. [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 1 d. nutarimas Nr. 237 „Dėl valstybių, į kurias draudžiama eksportuoti ar gabenti tranzitu į bendrąjį karinės įrangos sąrašą įtrauktas prekes, kitus ginklus ir šaudmenis ir kurioms draudžiama tarpininkauti, kai vedamos derybos arba rengiami sandoriai dėl įtrauktų į bendrąjį karinės įrangos sąrašą prekių, kitų ginklų ir šaudmenų, sąrašo ir Valstybių, iš kurių draudžiama pirkti ir importuoti ar gabenti tranzitu į bendrąjį karinės įrangos sąrašą įtrauktas prekes, kitus ginklus ir šaudmenis ir kurioms draudžiama tarpininkauti, kai vedamos derybos arba rengiami sandoriai dėl įtrauktų į bendrąjį karinės įrangos sąrašą prekių, kitų ginklų ir šaudmenų, sąrašo patvirtinimo“.](#)
- d) Dėl Tarybos Reglamento (ES) Nr. 833/2014 įgyvendinimo:
 - I. [Vyriausybės 2015 m. sausio 7 d. nutarimas Nr. 10 „Dėl 2014 m. liepos 31 d. Tarybos reglamento \(ES\) Nr. 833/2014 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje, nuostatų įgyvendinimo“.](#)
 - II. [Prašymo išduoti leidimą pagal ES Tarybos reglamentą \(ES\) Nr. 833/2014 forma.](#)
- e) Dėl tarptautinių finansinių sankcijų įgyvendinimo:
 - I. [Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2016 m. spalio 20 d. įsakymas Nr. V-273 „Dėl tinkamo tarptautinių finansinių sankcijų įgyvendinimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos reguliavimo srityje priežiūros nurodymų patvirtinimo“.](#)
 - II. [Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2005 m. liepos 7 d. nutarimas Nr. 1K-20 „Dėl Nurodymų dėl tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūros Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos reguliavimo srityje patvirtinimo“ \(šiuo nutarimu aptariamas priežiūros funkcijas vykdo Lietuvos bankas\).](#)
- f) Dėl tarptautinių sankcijų įgyvendinimo draudimo srityje:
 - I. [Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2005 m. lapkričio 2 d. nutarimas Nr. N-133 „Dėl Nurodymų dėl tinkamo tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūros Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos reguliavimo srityje patvirtinimo“ \(šiuo nutarimu aptariamas priežiūros funkcijas vykdo Lietuvos bankas\).](#)
- g) Dėl tarptautinių politinių ir ekonominių sankcijų įgyvendinimo:
 - I. [Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos direktoriaus 2005 m. gegužės 9 d. įsakymas Nr. V-32 „Dėl nurodymų dėl tarptautinių politinių ir visuomeninių sankcijų įgyvendinimo turizmo srityje priežiūros patvirtinimo“.](#)

Bendrosios ES ribojamųjų priemonių įgyvendinimo gairės:

- a) [2018 m. gegužės 4 d. Tarybos dokumentas Nr. 8519/18: Ribojamųjų priemonių veiksmingo įgyvendinimo geriausia praktika.](#)
- b) [2018 m. gegužės 4 d. Tarybos dokumentas Nr. 5664/18: Ribojamųjų priemonių \(sankcijų\) įgyvendinimo ir vertinimo gairės.](#)

Europos Komisijos rekomendacijos ir gairės:

- a) [2021 m. rugpjūčio 13 d. Komisijos Gairės dėl humanitarinės pagalbos kovoti su Covid-19 pandemija tam tikrose teritorijose, kurioms taikomos ES ribojamosios priemonės, teikimo \(anglų k.\).](#)
- b) [2019 m. liepos 30 d. Komisijos Rekomendacija \(ES\) 2019/ 1318 - 2019 m. liepos – dėl prekybos dvejopo naudojimo prekėmis kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų pagal Reglamentą \(EB\) Nr. 428/ 2009.](#)
- c) [2011 m. sausio 11 d. Komisijos rekomendacija dėl gynybos įmonių sertifikavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/43/EB dėl su gynyba susijusių produktų siuntimo Bendrijoje sąlygų supaprastinimo 9 straipsnį.](#)

Dėl ES taikomų ribojamųjų priemonių Iranui įgyvendinimo:

- a) [Klausimai ir atsakymai dėl ribojančių priemonių deramo patikrinimo ES įmonėms, turinčioms verslo ryšių su Iranu \(anglų k.\).](#)
- b) [Deramo patikrinimo pagalbos tarnyba ES mažoms ir vidutinėms įmonėms, turinčioms verslo ryšių su Iranu \(anglų k.\).](#)

Dėl ES taikomų ribojamųjų priemonių Baltarusijai:

- a) [Konsoliduotas tekstas: 2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamentas \(EB\) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių.](#)
- b) [Konsoliduotas tekstas: 2012 m. spalio 15 d. Tarybos sprendimas 2012/642/BUSP dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į padėtį Baltarusijoje.](#)
- c) Dėl išplėstos sankcijų taikymo srities, siekiant kovoti su hibridiniais išpuoliais ir naudojimuisi migrantais:
 - I. [2021 m. lapkričio 15 d. Tarybos reglamentas \(ES\) 2021/1985, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas \(EB\) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių.](#)
 - II. [2021 m. lapkričio 15 d. Tarybos reglamentas \(ES\) 2021/1986, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas \(EB\) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių.](#)
 - III. [2021 m. lapkričio 15 d. Tarybos sprendimas \(BUSP\) 2021/1989, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2012/642/BUSP dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į padėtį Baltarusijoje.](#)
 - IV. [2021 m. lapkričio 15 d. Tarybos sprendimas \(BUSP\) 2021/1990, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2012/642/BUSP dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į padėtį Baltarusijoje.](#)
- d) Dėl penktojo sankcijų paketo Baltarusijai taikymo:
 - I. [2021 m. gruodžio 2 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas \(ES\) 2021/2124, kuriuo įgyvendinama Reglamento \(EB\) Nr. 765/2006 dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių 8a straipsnio 1 dalis.](#)
 - II. [2021 m. gruodžio 2 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas \(ES\) 2021/2125, kuriuo įgyvendinamas Sprendimas 2012/642/BUSP dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į padėtį Baltarusijoje.](#)

Dėl ES taikomų ribojamųjų priemonių reaguojant į krizę Ukrainoje:

- a) [Asmenų ir subjektų, kuriems taikomos ES ribojamosios priemonės dėl Ukrainos teritorinio vientisumo pažeidimo sąrašas.](#)
- b) [Gairės dėl tam tikrų Reglamento \(ES\) Nr. 833/2014 nuostatų, susijusių su ribojamosiomis priemonėmis, įgyvendinimo.](#)